

KÜRESEL ISINMA HAKKINDA MEDYA NE KADAR ETKİLİ ÇAĞRIŞIM YAPIYOR?

Özet

Başlıca atmosfere salınan gazların sebep olduğu tahmin edilen sera etkisi sonucunda, Dünya üzerinde yıl boyunca kara, deniz ve havada ölçülen ortalama sıcaklıklarda görülen artışa küresel ısınma adı verilmektedir.22 bin yıl önce başladığı tahmin edilen bu tehlike, Dünya'nın yörüngesindeki değişiklikler sonucunda kutuplara daha çok yayılan güneş ışığının etkisiyle buzulların erimesi sonucubaşlamıştır. Buzulların erimesiyle dünyadaki düzen bozulmuş ve birçok hayvanın nesli tükenmiş, birçoğunun ise nesli tükenmeye yüz tutmuştur.

Son yıllarda gözlemlenen haberlerde, küresel ısınma hakkındaki çevre haberlerine olan ilginin arttığı düşünülmektedir.Bu çerçevede WWF-Türkiye (Dünya Doğayı Koruma Vakfı), BBC-Türkçe (Britanya Yayın Kuruluşu), NationalGeographicTürkiye ve TRT Belgesel olmak üzere dört farklı alandaki medya kuruluşunun web sitesinde yayınlanan çevre haberleri araştırılmıştır.Çalışmada 'Kirlilik, Biyolojik Çeşitlilik, Yenilenebilir Enerji, Teknoloji ve Gezegende Yaşanan Değişimler' olmak üzere beş farklı konu başlığını içeren haberlerin dağılımına yer verilmiştir. 'Biyolojik Çeşitlilik' ve 'Gezegende Yaşanan Değişimler' en çok değinilen konular arasında yer alırken, Teknoloji ve Yenilenebilir Enerji konulu haberlerin ise sayısının oldukça az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada nicel içerik analizi yöntemi kullanılarak farklı alanlarda faaliyet gösteren dört medya kuruluşu üzerinden literatür çalışması yapılmıştır. Bu bağlamda yazılı ve görsel kaynaklar üzerinden WWF-Türkiye, BBC Türkçe, NationalGeographic Türkiye ve TRT Belgesel'in web sitelerinde literatürtarama yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca söz konusu sitelerde,küresel ısınma konulu haberler durum tespiti yöntemleriyle değerlendirmeye alınmıştır.Makalede küresel ısınma konusunu ele alan "Küresel Isınma", "Kandırılan İnsanlık & BOP, Küresel Isınma ve Küresel Yalanlar" kitaplarından ve "NationalGeographic Kids-'Küresel Isınma" dergisinden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Çevre Haberciliği, Doğa, Küresel Isınma, Medya, Medya Kuruluşları

Giriş

21. yüzyılın en tartışmalı meselelerinden biri küresel ısınma sorunudur. Bu durum sadece bilimsel bir konu olmakla sınırlı kalmayıp, küresel toplumumuzun yapısına da olumsuz anlamda etki etmektedir. Beraberinde ekonomi, sosyoloji, jeopolitik, yerel siyaset sorunlarını da getiren küresel ısınma, toplumun yaşam tarzına da, seçimlerini değiştirmesine de sebep olmaktadır. Dünya'yı her anlamda olumsuz etkileyen bu tehlikenin nedeni ise, fosil yakıt tüketimi ve ormansızlaşma sonucunda atmosferde karbondioksit gibi sera gazlarının oranının çok fazla yükselmesiyle oluşan küresel ısınma olayıdır.

Enerjinin insan tarafından kullanım tarihi, beş yüz bin yıl öncesine dayanmaktadır. Ateşin keşfedilmesinden önce insanlar, çevreye diğer canlılardan daha fazla zarar vermemişlerdir. Ateşin keşfedilmesi ile birlikte kişi başına yararlanılan enerji miktarı iki kat artmıştır. (Alver, 2014, s. 434)

Yerkürenin son bin yıldır herhangi bir zaman dilimine göre daha fazla ısındığını gösteren kesin kanıtlar bulunmaktadır. Bilim insanlarının tahminleri doğrultusunda küresel ısınma bu hızla sürecek olursa hava durumu modellerinde tahmin edilebilirlik azalacak ve ekstrem olayların görülme sıklığı artacaktır.

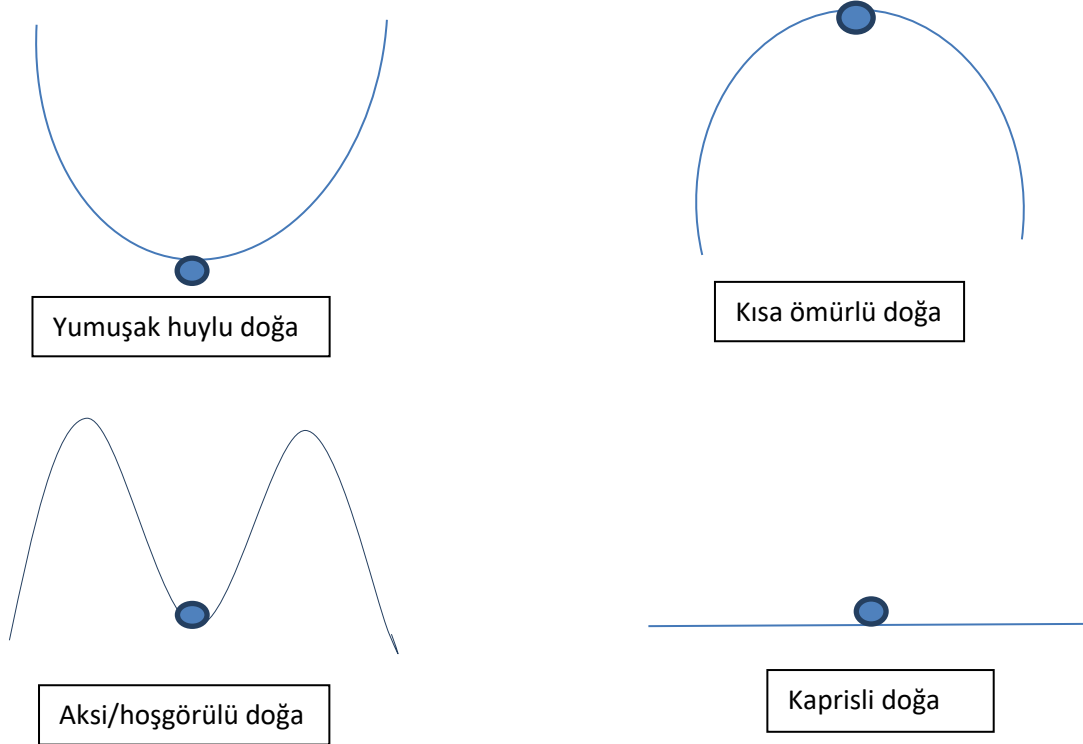
Küresel ısınmayı olumsuz yönde etkileyen bir neden ise gelişen teknoloji ile ortaya çıkan sanayi olarak görülmektedir. Bunun sebebi sanayi devriminin başlangıcından bugüne kadar atmosferdeki karbon düzeyinin artmış olmasıdır. Atmosferdeki karbondioksit yoğunluğuyla ilgili ilk ölçümler 1958'de Hawaii'deki Mauna Loa dağının zirvesinde, yaklaşık 4.000 metrelik bir yükseklikte başlamıştır. (Maslin, 2004, s. 18)

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi küresel sera gazı salınımının azaltılması konusunda yapılan ilk uluslararası anlaşmadır. Karbondioksit salınımının büyük bir bölümünü enerji üretimi, sanayi ve ulaşım oluşturmaktadır. Bu sebepler beraberinde en önemli karbondioksit kaynağının fosil yakıt olduğunu getirmektedir. Fakat sanayinin dağılımı dünyanın her yerinde aynı değildir. Bu da ülkelerin küresel ısınmadan etkilenme durumunu büyük ölçüde etkilemektedir. Bu bulgulara göre de sanayide üretilen karbondioksit

%90'dan fazlası Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya'da görülmektedir. Karbondioksit salınımını etkileyen diğer bir unsur ise toprak kullanımındaki değişimlerdir. Kentleşme, tarım, yol yapımı ve ağaçların kesilmesiyle karbondioksit üretimi artmaktadır.

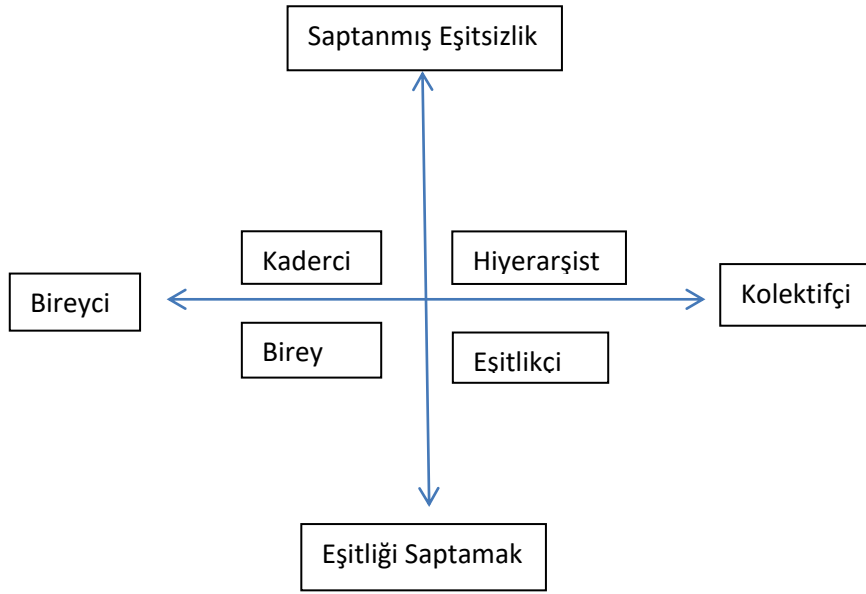
Sanayileşmemiş ülkeler halklarının yaşam standartlarını yükseltmek için çabalamakta ve ekonomik kalkınma enerji üretimiyle yakından bağlantılı olduğundan, sera gazı salınımlarını da yükseltmektedir. Bu nedenle, sanayileşmiş ülkelerde salınımın azaltılması yönündeki çabalara rağmen, karbondioksit hacmi büyük olasılıkla artacaktır. Örneğin, dünyanın ikinci yüksek karbondioksit salınım oranı Çin'de görülmektedir. Ama kişi başına düşen miktarlara bakıldığında Çin'in salınımının listenin en tepesinde yer alan ABD'ye kıyasla on kat düşük olduğu görülmektedir. Yani ABD'de her insan, Çinlilere kıyasla on kat daha fazla karbondioksit üretmektedir. (Maslin, 2004, s. 24)

John Adams, farklı insanların küresel ısınma hipotezini nasıl gördüklerini "Dört Doğa Miti" ve "Dört İnsan Doğası Miti" olarak geliştirmiştir.

Dört doğa mitine göre yumuşak huylu doğa; cömert ve bağışlayıcıdır. Kısa ömürlü doğa; narin ve kincidir. Aksi/hoşgörülü doğa; Duruma göre hoşgörülü duruma göre ise kincidir. Kaprisli doğa ise doğanın öngörülemez olduğunu düşünmektedir.

Dört insan doğası mitinde ise;

'Bireyciler' başkalarının denetiminden özgür olanlar, 'Hiyerarşistler' güçlü grup sınırlarına bağlı olanlar, 'Eşitlikçiler' grup sadakati olanlar, 'Kaderciler' ise kendi yaşamlarında kontrolcü davrananlardan oluşmaktadır. Bu iki mit kümesiyle hangi tür insanın hangi doğa mitine inanabileceği konusunda fikir sahibi olunabilmektedir.

Geçtiğimiz otuz yıl içerisinde kutuplar, yüzey alanının %10'unu, yani Türkiye kadar bir alanı kaybetmiştir. 1994 yılından günümüze kadar her yıl 400 milyar ton buzun eridiği hesaplanmıştır. Bir ölçekleme yapmak gerekirse; her yıl bir kenarı 7,5 km uzunluğunda, bir diğer deyişle yaklaşık 7 adet boğaz köprüsü uzunluğunda bir küp kadar hacim su, okyanuslara karışmaktadır. Bu ölçüde suyla beslenen okyanusların seviyesinin son 100 yılda 17 cm yükseldiği hesaplanmıştır. (Ateş, 2017, s. 15)

Büyük enerji şirketleri tarafından desteklenen bir diğer görüş ise küresel ısınmanın insan kaynaklı olmadığıdır. İklim değişimlerini tetikleyen ama sebebinin bilinmediği etmenlerin olduğu öne sürülen bu görüşteki tartışmalarda, araştırmalar ortaya çıkmaktadır. Bu görüşe göre küresel ısınmanın insanlarla bir ilgisi olmamaktadır, bu durum doğal bir döngüdür. Dünya'nın geçmişte "Buzul Çağları" olarak bilinen geçici iklim değişikliklerine dayanarak bunu savunmaktadırlar.

Çoğunlukla doğa ile etkileşimin azaldığı kentlerde yaşayan günümüz toplumunda, çevre algısının ve duyarlılığının oluşmasında medya etkili bir rol almaktadır. Çevre konularının televizyon, gazete, dergi gibi geleneksel medya araçlarında işleme ve sunum biçimi izleyicilerin çevre algılarını oluşturmada önemlidir. (Eryılmaz, 2017, s. 125)

Medya, sahip olduğu güç sayesinde çevre bilinci edinebilmekte büyük öneme sahiptir. Bu bağlamda haberlerin nasıl sunulduğu ve nasıl aktarıldığının önemi de büyüktür. Medyanın çevre sorunlarına dair görüşleri, düşünüş biçimi eğer doğru aktarılmış olursa ve çerçeveleme metodu doğru kullanılırsa dördüncü güç olarak kabul edilen görünmez güç, görünür hale gelecek ve medya çevre sorunlarına dair bilinci, çevre habercileri ve çevre haberleri yoluyla izleyici/okuyucu kitlesine ulaştırabilecektir.

Çevre konularının içerisinde özellikle küresel ısınmanın verdiği sonuçlar arasında yer alan ve beş duyu ile algılamakta zorluk çektiğimiz iklim değişikliği de bu konular arasında yer almaktadır. Çünkü hem bilimsel bir bilgidir hem de yağmur, sel, deprem gibi çevresel bir olay olmasına rağmen, onlar gibi algılanmamaktadır. Bilimsel bilginin karmaşıklığı da kişide bunun medyada sunulduğu şekliyle inşa edilmesine yol açmaktadır. Bu da medyada çevresel sorunların sunumunun çalışmasını önemli bir duruma getirmektedir. Bu alanda ülkeler arasındaki farklılıklar ve medyanın gücü açısından verilebilecek örnekler bakılırsa ozon tabakasındaki delinmenin Amerika Birleşik Devletleri'nde çok önemli bir sorun olarak formüle edilmesi ya da Çernobil Kazası'nın Avrupa ülkelerini nasıl etkilediğinin çok önemli olarak görülmesi sayılabilir. (Aykaç, 2018, s. 74)

Bilimsel çalışmalar sonucunda ortaya çıkan küresel ısınma belirtilerini gözle görmek mümkündür. Ne yazık ki küresel ısınma gibi bir tehlikeden faydalanan turizmciler kutupların erimesinden gelir elde etmektedirler. Lüks gemilerle geziler düzenleyen bu şirketler, büyük buz kütlelerinin gürültüyle yıkılışını turistlere izletmektedir. 1970'lerden bu yana kutup turizmi yapanlar ise o yıllarda bu yıkılışa çok nadir şahit olduklarını fakat günümüzde sık sık rastladıklarını söylemektedirler.

Dijitalleşmenin ortaya çıkışına etken olan teknolojik gelişme internetin kullanılmaya başlanmasıdır. İnternet, birçok bilgisayar sistemini birbirine bağlayan ve her geçen gün büyüyen bir iletişim ağı olarak tanımlanabilir. (Uçak, 2018, s. 293)

Dördüncü güç olarak görülen medyanın ise çevre haberciliğine dair yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu durumda günümüzün temel sorunlarından biri olan çevre konusunda, çevre gazeteciliğinin kalitesini ölçümlemek mümkündür. (Yüceil, 2018, s. 5)

Çevre Kavramı

İnsanların ve diğer tüm canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve birbirleriyle etkileşim içinde oldukları fiziki, biyolojik, ekonomik ve kültürel ortam çevre anlamına gelmektedir. Sağlıklı bir yaşamın sürdürülmesi için sağlıklı bir çevre gerekmektedir.

Bir ilişkiler sistemi olan çevrenin bozulması ve çevre sorunlarının ortaya çıkması, genellikle insan kaynaklı etkenlerin doğal dengeleri bozmasıyla başlamıştır. İnsan yaşamı çeşitli dengeler üzerine kurulmuştur. İnsanın çevresiyle oluşturduğu doğal dengeyi meydana getiren zincirin halkalarında meydana gelen kopmalar, zincirin tümünü etkileyip, bu dengenin bozulmasına sebep olmakta ve çevre sorunlarını oluşturmaktadır. (Tufan, 2009)

17. ve 18. Yüzyılda çevre sorunlarına dikkat çeken düşünürlerin sözleri;

Thomas Malthus “Nüfus artışı gıda arzının çok üstünde olduğunu belirtmiş ve ilerleyen zamanlarda insanlığın açlıkla karşı karşıya kalacağını savunmuştur”.

Jonh Locke “İnsanlığın ortak malı olan değerlerden yararlanabilmek için, herkesin kendi malını, başkalarına zarar vermeyecek biçimde kullanması gerektiğine dikkat çekmiştir”.

Jean Jacques Rousseau “İnsanların toplum yararı söz konusu olduğunda bireysel çıkarlardan vazgeçmesi gerektiğini ön görmüştür”.

Çevre Haberciliği Kavramı

Çevre haberciliği, kitle iletişim araçlarında yayımlanan çevreyle ilişkili güncel olaylar, eğilimler, sorunlar ve insanlarla ilgili bilgilerin aktarımıdır. Çevre haberciliği; insanların etkileşim içinde olduğu dünya ile ilgili eğilimler, sorunlar ve güncel konularda haber toplama, üretme ve dağıtma işlemidir. Doğa yazımı, bilim yazımı, çevresel yorumlar, çevre edebiyatı, çevre savunuculuğu gibi alt türleri bulunmaktadır.

Türkiye’de çevre haberciliği, çevre sorununun türüne göre değişiklik göstermektedir. Yangın ve sel felaketi gibi konularda çevre haberciliği duyarlılık kazanırken dünya dışı ve iklim kaynaklı çevre sorunlarıyla ilgili konularda ulusal basından alıntılara başvurulmaktadır. Çevre haberlerinin planlı şekilde değil, medya kuruluşunun ideolojilerine, ticari kaygısına, siyasal çizgisine ve ilgi çekiciliğine göre seçildiği ortadadır.

Çevre Haberciliğinin Ortaya Çıkışı

Çevreyle ilgili güncel olayların, sorunların ve insanlarla ilgili bilgilerin de yer aldığı çevre haberlerinin ilk ortaya çıkışının doğa yazarlığıyla olduğu bilinmektedir. 19. yüzyılda Henry David Thoreau ve Perkins Marsh gibi yazarların doğanın güzelliği ile ilgili ve doğanın sahip olduğu güzelliğin korunmasına dikkat çekmek amaçlı yazdıkları yazılarla başlamıştır. Aynı yüzyılda Amerika’da çevre koruma fikri düşüncesiyle milli parklar oluşturulmuş, hazine arazilerindeki petrol gibi alanlarda yapılan kanunsuzluklar gazeteler tarafından haber yapılarak gün yüzüne çıkartılmıştır. Fakat yine de çevre gazeteciliği 1970’li yıllara kadar tam anlamıyla şekillenmemiştir.

Rachel Carson’un “Sessiz Bazhar” isimli kitabının 1962 yılında yayımlanması, 1970 yılında Birleşmiş Milletler ve Unesco tarafından yapılan toplantılar sonrası Uluslararası Çevre Eğitimi Programının ortaya çıkması, çevre politikalarının ve yasaların çıkması ve 60’lı 70’li yıllardaki çevre örgütlerinin aktif rol oynaması ile birlikte 1990 yılında kurulan Çevre Muhabirleri Derneği’nin kurulması ile birlikte bu meslek daha fazla bilinmeye başladı. (Çetin, 2016, s. 7-8)

Türkiye’de Çevre Haberciliği

Günümüz habercilik anlayışı, daha çok okuyucunun hoşuna gidecek, popüler kültüre ayak uydurmuş, tam tabiriyle “topluma vermesi gerekeni değil, istediğini veren” bir anlayıştır. Medya insanlara belirli bir düşünceyi benimsetmek konusunda çok başarılı değilken, buna karşılık gündem oluşturmak konusunda daha etkili olduğu bilinmektedir. İnsanların haber alma aracı olan medyayı, ekoloji, çevre kirliliği, iklim değişikliği gibi toplumu ilgilendiren konularda kullanmak gerekmektedir. (Ertürk, 2014)

Türkiye’de bir basın kuruluşuna kayıtlı hiçbir çevre muhabiri bulunmamaktadır. Çevre muhabirliği yapanların asıl alanları muhabirlik olduğu için sadece çevre konusunda haberler yaparak bu alana katkı sağlamaktadır. Bu da ülkemizdeki çevre haberciliğinin uzmanlaşma konusunda eksikliği olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de Çevre haberciliği kötü şeylerin duyurulması yani felaket haberciliği olarak algılanmaktadır. Bu da insanların “Benim yapmamla mı kurtulacağız?” gibi düşüncelere sahip olmasına neden olmaktadır. Ülkemizde çevre haberciliğinin yanı sıra spor ve magazin haberciliğine yönelimin sebebi insanların ilgisiyle doğru orantılıdır. Bunun sonucunda basında çevre haberciliği konusunda uzman muhabir oluşumuna gerek duyulmamıştır. Türkiye’de gazeteciler çalıştıkları kurumun iç politikasından dışarı taşamadıkları veya özellikle ekoloji alanında bir bilinç olmadığından çevre gazeteciliği de önemini yitirmiştir.(Çetin, 2016, s. 9-10)

Çevre ve Medya

Son yıllarda çevreye ve çevre sorunlarına yöneltilen ilginin somutlaştığı alanlardan biri de medyadır. İklim değişikliğinin etkileri, enerji krizi, gezegenin geleceğinin tehlikede olduğunu vurgulayan bilimsel raporlar, çevre teknolojilerindeki gelişme ve sivil toplum faaliyetleri, medyanın çevreye daha yakından bakmasını sağlamaktadır. Çevre konusunda küresel düzeyde yapılan tartışmalar Türkiye’de de yankı bulmaktadır. (Baykan, 2009, s. 1)

Çevre Haberciliği Kapsamında Medya Kuruluşu İncelemeleri

Çalışmamda yer alan medya kuruluşlarında WWF-Türkiye, BBC-Türkçe, National Geographic Türkiye ve TRT Belgesel’in web siteleri incelenmiştir.

WWF-Türkiye (Dünya Doğayı Koruma Vakfı), BBC Türkçe, National Geographic Türkiye ve TRT Belgesel medya kuruluşlarını seçmemin amacı medyadaki dört farklı alanda yer almalarıdır. WWF bir sivil toplum kuruluşu olarak çalışmalarını yürüten en büyük doğa koruma kuruluşlarından biri olduğu için seçilmiştir.

Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF)

WWF-Türkiye (Dünya Doğa'yı Koruma Vakfı) 1996 yılında Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin öncülüğünde kurulmuştur. 2001 yılında ise WWF'nin Türkiye ulusal kuruluşu olarak WWF-Türkiye ünvanını almıştır. WWF-Türkiye çalışmalarını bağışlar ve kurumsal sponsorluklar ile yürüten kâr amacı gütmeyen bağımsız bir vakıftır ve doğa korumada otuz yılı aşkın süredir sayısız başarılı projeye imza atmıştır.

Dünya Doğayı Koruma Vakfı'nın web sitesi incelendiğinde “Biz Kimiz”, “Ne Yapıyoruz”, “Siz Ne Yapabilirsiniz”, “Türkiyenin Canı”, “Bilgi Bankası” ve “Destek Olun” başlıklarının yer aldığı görülmektedir. ‘Biz Kimiz’ başlığı adı altında vakıf kendi tarihini ve kuruluş amaçlarını anlatırken “Ne Yapıyoruz” ve “Siz Ne Yapabilirsiniz” kısımlarında doğa koruma çalışmaları olarak ‘Ayak İzinin Azaltılması’ ‘İşbirlikleri’ ve ‘Kampanyalarımız’ detayları sunulmaktadır.

Doğanın zarar görmesini durdurmayı ve verilen zararları onarmayı amaçlayan Dünya Doğayı Koruma Vakfı olan WWF'nin düzenlediği üç kampanya bulunmaktadır. Bunlar; Dünya Saati (Earth Hour), Türkiye'nin Canı, Gücüne Sahip Çık isimli kampanyalardır.

“Dünya Saati (Earth Hour)”Kampanyası

Fikir 2007 yılında Avustralya'da başlamıştır. Dünya Saati isimli kampanya, Dünya'nın her yerinden milyonlarca insan ve binlerce kurumun, iklim değişikliklerine karşı mücadele etmesi amacıyla sembolik yapıların ışıklarının bir saatliğine kapatılması üzerinedir. Başta Avustralya'da 2 milyon insan ve 2.000 kurumun katılımıyla başlayan bu hareket, zamanla 7 kıta 150'den fazla ülke, 7.000'den fazla şehre ulaşarak dünyanın en büyük çevre hareketi haline gelmiştir.

Dünya'da Sidney Liman Köprüsü, Toronto'daki CN Kulesi, San Francisco'daki Golden Gate Köprüsü, Roma'daki Kolezyum, Çin'deki Çin Seddi gibi şehrin simgeleri Dünya Saati için karanlıkta kalanlar arasında yer almaktadır.

“Türkiye’de Dünya Saati Kampanyası”

Ülkemizde 2008 yılından beri WWF-Türkiye tarafından yürütülen Dünya Saati, 2010 yılında katılım açısından önemli ilklere sahne oldu. 230'un üzerinde kurum ve yaklaşık 5.000 kişinin katıldığı Dünya Saati'ne Boğaziçi Köprüsü ışıklarını kapatarak destek verdi. 2011 yılında 20.000'den fazla kişi ve 250'nin üzerinde kurum dünyanın geleceği için güçlerini birleştirdi. Boğaziçi Köprüsü'nün yanı sıra Ankara Opera Binası ve Kastamonu Kalesi de yerini aldı.

2012 yılında Türkiye’de kendi rekorunu kıran Dünya Saati’ne 75.000’den fazla insan ve 400’ün üzerinde kurum katıldı. Boğaziçi Köprüsü ile birlikte Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Dolmabahçe Sarayı ve Saat Kulesi, Beylerbeyi Sarayı, Küçüksu Kasrı, Galata Kulesi, Aya Sofya Müzesi ilk defa Dünya Saati için ışıklarını kapattı. 2013 yılında ise, kampanyaya katılanlar “Sensiz Olmaz” dedi ve kendi domino etkilerini yarattı; ailesini, arkadaşlarını harekete geçirdi. Kız Kulesi de ışıklarını ilk defa kapatarak Dünya Saati’nin sembolleri arasında yerini aldı. (Araz, 2007)

“Türkiye’nin Canı” Kampanyası

Türkiye konumu itibariyle yüzlerce bitki ve canlı türüne ev sahipliği yapan bir doğal zenginliğe sahiptir. Fakat bu zenginliğin hızlı nüfus ve tüketim artışı ile ortaya çıkan aşırı kaynak kullanımı, alan kullanım değişiklikleri, kirlilik gibi sebeplerle tehlike altında olduğunu ve acilen harekete geçilmesi gerektiğini bildiren Dünya Doğayı Koruma Vakfı-Türkiye, biyolojik çeşitlilik konusunda farkındalık yaratmak ve doğal değerlerin korunmasına yönelik Türkiye’nin Canı kampanyasını başlatmıştır. Bu kampanyada bireyler ve kurumlar yoluyla bağışların toplandığı hibe fonu bulunmaktadır. Bu toplanan para ise doğayı koruma adına faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının projelerinin hayata geçirilmesi adına bağışlanmaktadır.

“Gücüne Sahip Çık” Kampanyası

İklim değişikliklerinin tehlikeli sonuçlarını durdurmak,enerjiye erişimi artırmak, fosil yakıtların insan sağlığına zararını azaltmak için temiz ve yenilenebilir enerjiye yatırım yapılması gerekmektedir. Önümüzdeki dört yılda enerji altyapısına yapılan yatırımlar, iklim değişikliği konusunda kaderimizi belirleyeceğini bildiren Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF), bu konuda bilinçlenmemiz için “Gücüne Sahip Çık” kampanyasını başlatmıştır.

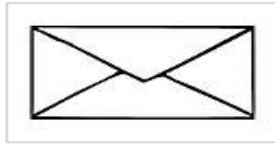
Geleceğin hepimize ait olduğunu ve ortak geleceğimizi güvence altına almak için artık harekete geçilmesi gerektiğinin altını çizen WWF, dünyadaki finans kuruluşları ve hükümetlere, hemen harekete geçmeleri adına çağrıda bulunmaktadır.

İklim değişikliği ve Enerji kapsamında ise okullara doğa koruma sunumları düzenlemiş, gençlik programları hazırlamış ve temiz üretime teşvik etmiştir.

Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) düzenlemiş olduğu kampanyalarla sınırlı kalmayarak, web sitesinde yer alan “Siz Ne Yapabilirsiniz” başlığıyla da **Bağış Yapın, Evlat Edinin, Gönüllü Olun, İşinize Doğayı Katın, Mutlu Gün Bağışı Yapın, Yeşil Ofis Olun** gibi seçeneklerini de ziyaretçilerine sunmaktadır. Bu sayede nesli tükenen canlılar ve giderek değişiklik gösteren iklimler için herkesin ulaşabilmesine fırsat tanınmıştır.

Bu kampanyalardan ‘Türkiyenin Canı’ ismiyle yürüttüğü kampanya üzerine ayrı bir web sitesi açan vakıf, kampanya için çalışmalarını ayrı bir titizlikle sürdürmeyi amaçlamıştır.

“Türkiyenin Canı”, “Türkiyedeki Durum”, “Hibe Programı”, “Bağışçılar”, “Destek Olun” ve “Bize Ulaşın” başlıklarına yer verilen sitede kampanyayla ilgili ayrıntılı bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu başlıklarda nesli tükenen hayvanlarda odak noktası olan 101 türe detaylı olarak yer verilmiştir. Üç ayırdığı hibe programlarında da 1. Hibe programında 55 projeden 5’inin desteklendiği, 2. Hibe programında 4 projenin desteklendiği, 3. Hibe programında ise 3 projenin desteklendiğini belirten vakıf, bağışçıların bilgilerini paylaşarak da insanları destek olmaya teşvik etmeyi amaçlamıştır. Web sitenin diğer bir çağrışımı ise “sms ile destek” projesine yöneliktir.

Örnek:1

SMS ile destek olun!
CAN yazıp 8486'ya mesaj göndererek, hibe fonuna 10 TL katkı sağlayabilirsiniz. AVEA ve VODAFONE hatlarından yapılan bağışlarda, 10 TL bağış miktarına ilaveten 1 SMS ücreti alınır. TURKCELL hattından yapılan bağışlarda 10 TL dışında ayrı bir ücret alınmaz

WWF web sitesi, Bilgi Bankası başlığında vakıf haberlerini, raporlar, basın bültenleri ve güncel haberler olmak üzere üç başlıkta paylaşmıştır. Bu bağlamda;

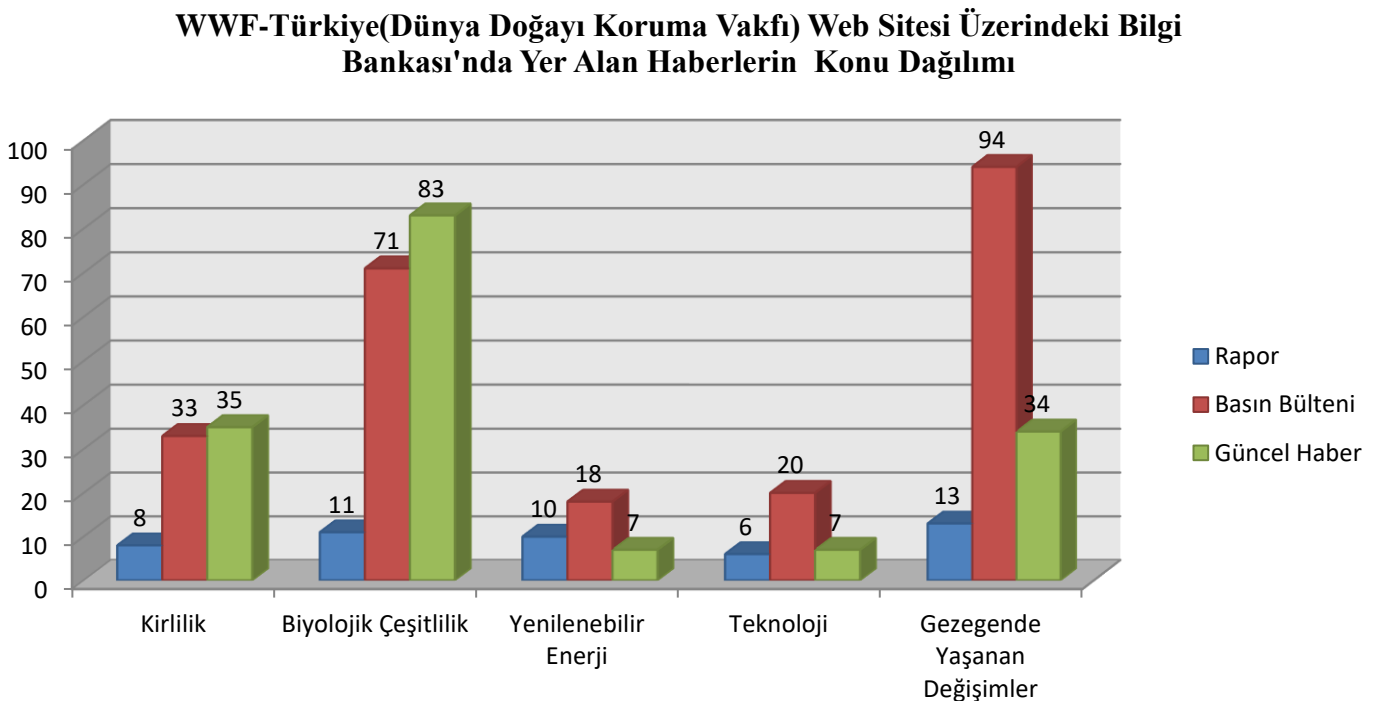
28.11.2004 ve 30.10.2018 tarihleri arasında yayınlanan 80 rapor incelenmiş ve 48 raporun küresel ısınma ilgili olduğu sonucuna varılmıştır.

07.08.2009 ve 03.01.2019 tarihleri arasında yayınlanan 274 basın bülteni incelenmiş ve 236 basın bülteninin küresel ısınmayla ilgili olduğu sonucuna varılmıştır.

WWF (Dünya Doğayı Koruma Vakfı) Web Sitesi					
Bilgi Bankası	Kirlilik	Biyolojik Çeşitlilik	Yenilenebilir Enerji	Teknoloji	Gezegende Yaşanan Değişimler
Rapor	8	11	10	6	13
Basın Bülteni	33	71	18	20	94
Güncel Haber	35	83	7	7	34

01.10.2009 ve 06.12.2018 tarihleri arasında yayınlanan 193 haberin de 166'sının küresel ısınma konulu olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 1: WWF(Dünya Doğayı Koruma Vakfı) Web Sitesinde Yer Alan Küresel Isınma Tema Haberlerin Konularına Göre Dağılımı

Şekil 1: WWF-Türkiye (Dünya Doğayı Koruma Vakfı) Web Sitesinde Bulunan Bilgi Bankası Başlığında Yer Alan Haberlerin Konu Dağılımı

NationalGeographicTürkiye

NationalGeographic Türkiye, 12 Ocak 2001 yılında kurulmuş bir belgesel kanalıdır. “Araştırma, koruma ve eğitim” ilkelerine tamamen bağlı olduğunu gösteren yayınlar yapmaktadır.

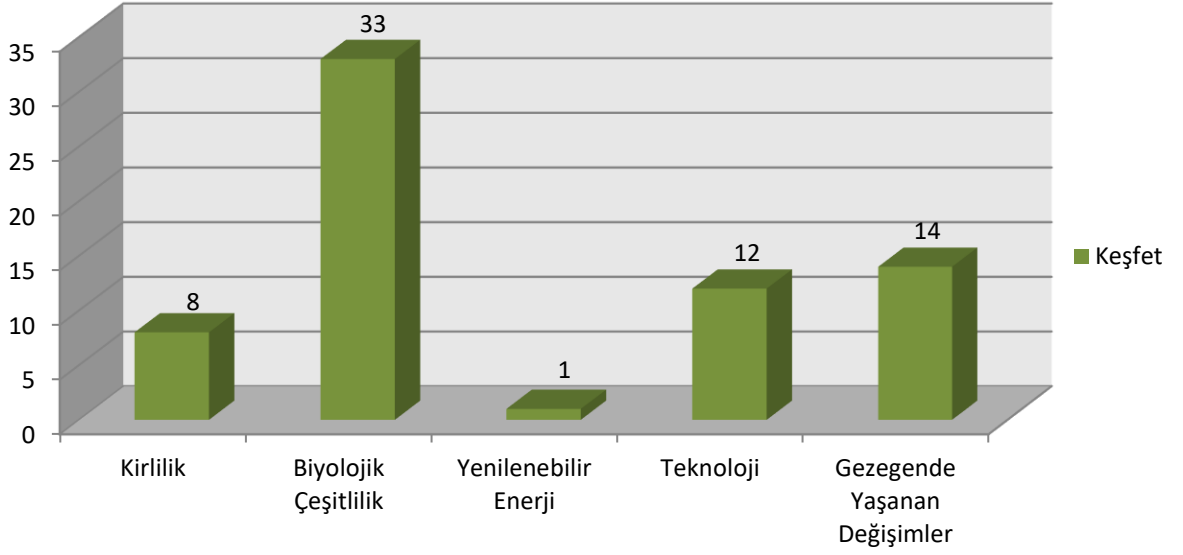
NationalGeographic Türkiye web sitesi incelendiğinde “Dergide Bu Ay”, “Keşfet”, “Fotoğraf”, “Sizin Kareniz”, “Fotoğraf Yarışması” ve “Arşiv” başlıklarına yer verildiği saptanmıştır. Küresel ısınma konulu haberlerine Keşfet başlığı adı altında yer verilmiştir. Toplamda 373 haberde 68 haber küresel ısınmayla ilintili konular hakkındadır.

Tablo 2: NationalGeographic Türkiye Web Sitesinde Yer Alan Küresel Isınma Konulu Haberlerin Konu Dağılımı

NationalGeographic Türkiye Web Sitesi					
Haberler	Kirlilik	Biyolojik	Yenilenebilir	Teknoloji	Gezegende Yaşanan

		Çeşitlilik	Enerji		Değişimler
Keşfet	8	33	1	12	14

National Geographic Türkiye Web Sitesi Üzerindeki Keşfet Haberlerinin Konu Dağılımı

Şekil 2: National Geographic Türkiye Web Sitesindeki Keşfet Başlığında Yer Alan Küresel Isınma Konularının Haber Dağılımı

BBC News Türkçe

Britanya Yayın Kuruluşu (BBC), 18 Ekim 1922 yılında Londra’da devletin desteğiyle kurulmuştur. Kuruluşundan 1954’e kadar televizyon, 1972’ye kadar da radyo yayınları alanında tekel konumunu korumuştur.

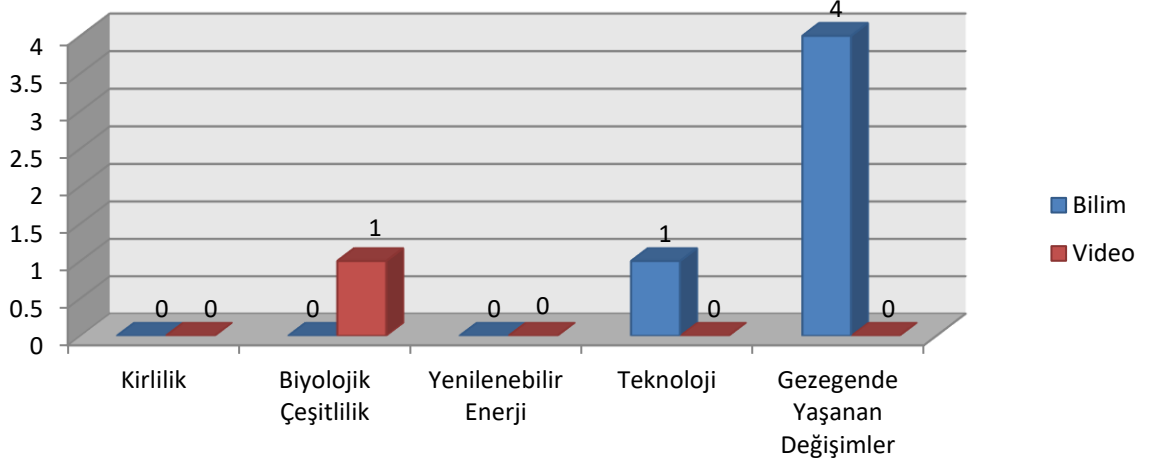
20 Kasım 1939 tarihinde kurulan Türkçe Servisi 29 dilde yayın yapan BBC Dünya Servisi'nin bir parçasıdır. Bugün Londra'dan yayın yapan BBC Türkçe Servisi, internet sitesi ve sosyal medya hesaplarıyla Türkiye ve dünyanın her yerindeki dinleyici, izleyici ve okuyucularına ulaşmaktadır.

Dünya servisinin bir parçası olan BBC, haberlerini türlerine göre başlıklarla ayırarak okuyucularına sunmaktadır. Sadece haber yazmakla kendini sınırlamayan BBC, kısa videolar kurgulayarak olayları 1’er dakika ile de anlatmaktadır. Dünyanın önde gelen medya kuruluşu BBC’de yeni medya ile değişim geçirmektedir. 2011’in Mayıs ayında Türkiye de dahil olmak üzere çeşitli ülkelerde Türkçe yayını durduran BBC açıklamasında, gelişen yeni medya kullanımına ağırlık vereceklerini bildirdi. (Uçak, 2011, s.35). Çalışmamın konusu üzerine BBC News Türkçe web sitesi incelendiğinde haberlerin “Haberler”, “Video”, “Fotoğraf”, “Dergi”, “Spor”, “Ekonomi”, “Bilim”, “Teknoloji” ve “Sağlık” başlıkları adı altında verildiği saptanmıştır. Toplamda 40 haber arasından 6 haberde küresel ısınma konusuna yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3: BBC Türkçe Web Sitesinde Yer Alan Küresel Isınma Temalı Haberlerin Konularına Göre Dağılımı

BBC Türkçe Web Sitesi					
Haberler	Kirlilik	Biyolojik Çeşitlilik	Yenilenebilir Enerji	Teknoloji	Gezegende Yaşanan Değişimler
Bilim	0	0	0	1	4
Video	0	1	0	0	0

BBC Türkçe Web Sitesi Üzerindeki Bilim ve Video Haberlerinin Konu Dağılımı

Şekil 3: BBC Türkçe Web Sitesinde Yer Alan Bilim ve Video Başlıklı Haberlerin konu Dağılımı

TRT BELGESEL

TRT BELGESEL

TRT Belgesel, TRT tarafından kurulan ve 6 dilde yayın yapan bir belgesel televizyon kanalıdır. 17 Ekim 2009 tarihinde TRT tarafından, TRT Turizm ve Belgesel adıyla test yayınına başlamıştır. Türkiye’de yayın hayatı başlatılan ilk belgesel kanalıdır.

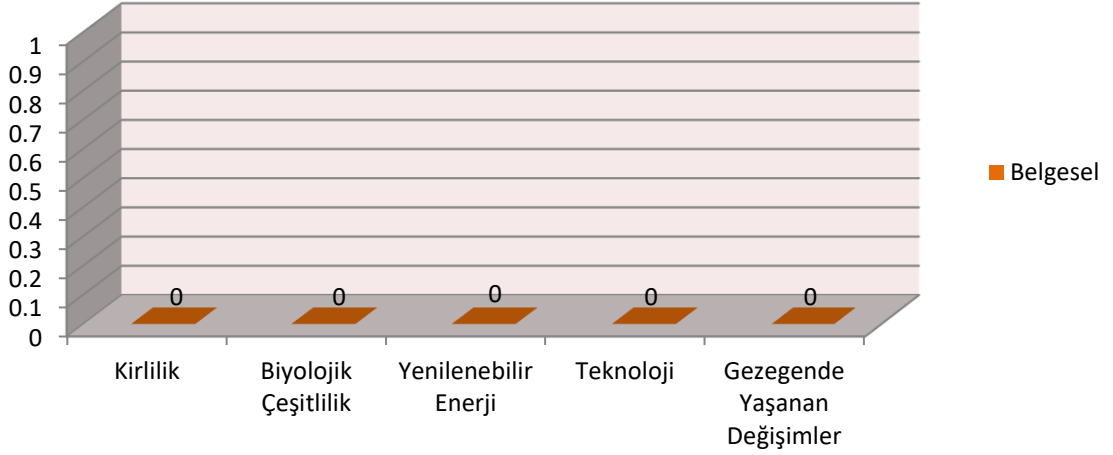
TRT Belgesel web sitesi incelendiğinde, programlar başlığı adı altında “Bilim Teknoloji”, “Kültür Antropoloji”, “Macera”, “Popüler Kültür”, “Suç” ve “Tarih” başlığı adı altında belgesellerin yer aldığı saptanmıştır. Toplam 28 programın yer aldığı kanalın web sitesinde küresel ısınma konulu belgesel programına rastlanmamıştır.

Tablo 4: TRT Belgesel Web Sitesinde Yer Alan Küresel Isınma Temalı Belgesel Programlarının Konularının Dağılımı

TRT Belgesel Web Sitesi					
Haberler	Kirlilik	Biyolojik Çeşitlilik	Yenilenebilir Enerji	Teknoloji	Gezegende Yaşanan Değişimler
Belgesel	0	0	0	0	0

TRT Belgesel Web Sitesi Üzerindeki Belgesel Haberlerinin Konu Dağılımı

Şekil 4: TRT Belgesel Web Sitesi Üzerindeki Küresel Isınma Temalı Belgesel Programlarının Konu Dağılımı

Sonuç

Dünya'yı bekleyen felaketlerin başında, küresel ısınmanın geldiği söylenmekte ve 2100 yılına kadar denizlerin seviyesinin 2 metre yükseleceği hesaplanmaktadır. Kutupların tamamen erimesi sonucunda, denizlerin seviyesi 70 metre yükselecek ve bu durum deniz kıyısında yer alan İstanbul, New York ve Singapur gibi şehirlerin deniz seviyesinin altında kalmasına sebep olacaktır. Okyanusları ve denizleri genişleyen Dünya'nın haritası ise bu durumda değişecektir. Uluslararası İklim Değişimi Paneli'nin 2007 yılında yayımladığı rapora göre, ortalama sıcaklığın $1,5C^{\circ}$ – $2,5 C^{\circ}$ kadar yükselmesi durumunda, Dünya üzerindeki türlerin %30'u yok olacak, sıcaklık artışı $3,5 C^{\circ}$ 'ye ulaştığındaysa yok oluş oranı %70'i bulacaktır.

Bilimsel çalışmalar sonucunda ulaşılmış olduğumuz bu sayısal verilerde bilimlerin etkisi olduğu kadar, medyanın da etkisi bulunmaktadır. 4. Güç olarak varsayılan medya aracılığıyla çalışmalar sonucunda elde edilen verileri edinmek kolaylaşmıştır. Fakat medya bu denli güçlü bir konumda yer alırken, dünyamızı bekleyen büyük tehlike olarak kabul edilen küresel

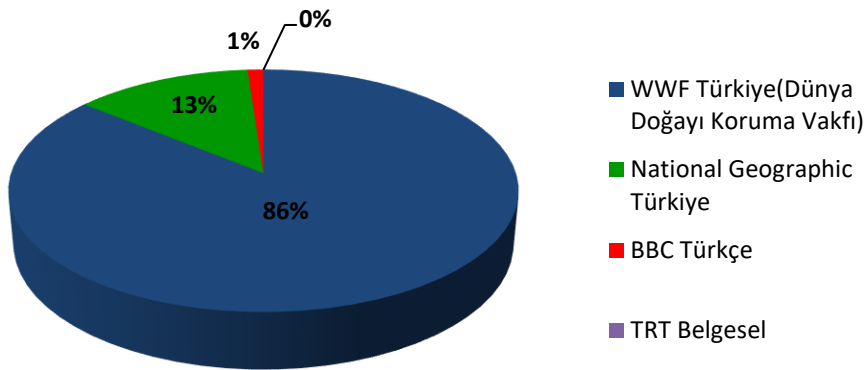
ısınmanın hızlanmış olmasına karşın, Türkiye’de yeteri kadar etkili bir konumda değildir. Bu durumda ısınmaya yol açan etmenlerin bilimsel olarak incelenerek teker teker belirlenmesi ve ısınmanın durdurulması gerekmektedir. Bilim insanlarının bu amaçla belirlediği ve küresel ısınma karşısında alınması gereken dört önlem bulunmaktadır. Bunlar; fosil yakıt tüketimini azaltmak, temiz tarım uygulaması, ağaçlandırma yapmak ve çürüme gazlarına karşı geri dönüşüm uygulamalarıdır. Bu önlemleri almak için de öncelikle tüm dünyaya duyurmak gerekmektedir. Bu ise büyük ölçüde medya aracılığıyla olabilecektir.

Çalışmada sınırlandığımda medya kuruluşlarında Dünya Doğayı Koruma Vakfı – Türkiye (WWF), BBC- Türkçe, NationalGeographic Türkiye ve TRT Belgesel bulunmaktadır. Araştırma sonuçlarına baktığımızda ise;

Tablo 5: Dört Farklı Alanda Seçilmiş Olan Medya Kuruluşlarının Küresel Isınma Temalı Haber Sayıları

Medya Kuruluşları	Küresel Isınma Haberleri
WWF Türkiye(Dünya Doğayı Koruma Vakfı)	450
NationalGeographic Türkiye	68
BBC Türkçe	6
TRT Belgesel	0

Medya Kuruluşlarının Küresel Isınma Haber Dağılımı

Şekil 5: Dört Farklı Alanda Seçilmiş Olan Medya Kuruluşlarının Küresel Isınma Temalı Haber Sayılarının Yüzde Değerleri

%86 lık bir oranla medyanın gücünü en iyi anlamda kullanmayı başaran kuruluş, Dünya Doğa'yı Koruma Vakfı (WWF)'dir. Kuruluşun internet sitesi incelendiğinde başlıca 3 kampanyanın olduğu görülmektedir. Bu kampanyalar Dünya Saati (World Hour), Türkiye'nin Canı ve Gücüne Sahip Çık isimli çalışmalardır. Sayılı ülkelerle başlatılan küresel ısınmayı önleyici bu çalışmalar, medyanın gücü sayesinde tüm dünyaya yayılmıştır. Doğaseverler ve bilim insanları tarafından desteklenen ve bağışlarla yürütülecek yeni çalışmaların da habercisi olmuştur.

Kampanyaların yanı sıra WWF-Türkiye web sitesinde yer alan 'Bilgi Bankası' başlığındaki haber analizi sonucunda kirlilik, biyolojik çeşitlilik, yenilenebilir enerji, teknoloji ve gezegende yaşanan değişimler konularını ele aldığı toplam 450 haber saptanmıştır.

Üzerinde araştırma yaptığım diğer bir medya kuruluşu NationalGeographic Türkiye ise %13'lük bir oranla küresel ısınma konusuna yer vermiştir.Web sitesinde yer alan 'Keşfet' başlığında yer alan kirlilik, biyolojik çeşitlilik, yenilenebilir enerji, teknoloji, gezegende yaşanan değişimler konularının ele alındığı toplam68 haber saptanmıştır.

BBC Türkçe kapsamında yaptığım araştırma sonucunda ise çevre haberciliğinin çok sık yapılmasına rağmen küresel ısınma konusunda %1 gibi bir orana sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. BBC-Türkçe web sitesi inceleme sonucunda 'Bilim' ve 'Video' başlığında yer alan biyolojik çeşitlilik, teknoloji ve gezegende yaşanan değişimler konusunun yer aldığı toplam 6 haber saptanmıştır. Bu da haber amaçlı kullanılan kuruluşların küresel ısınma felaketi hakkında yeterli düzeyde çağrışım yapmadığı, medyanın gücünden yararlanılmadığı sonucuna ulaştırmıştır.

Türkiye'de kurulan ilk belgesel kanalı olarak hayatımıza yerleşen TRT Belgesel web sitesi incelendiğinde ise küresel ısınma konusunun yer aldığı hiçbir haber ve program saptanmamıştır. Bu da Türkiye'deki çevre haberciliğinin durumunu gözler önüne sermektedir. Teknolojinin hayatımıza girmesiyle medyanın kitlelere ulaşım gücünün arttığı ortadadır. Kaynakları edinmek kolaylaşmış ve dünya bilimsel çalışmalarda uzmanlık kazanmıştır. Fakat yaşam koşullarını daha da iyileştirmek adına teknolojiye ağırlık verilmesi, dünyanın sonunu hızla getirebilir.(Onay, 2015, s. 179)

O yüzden teknolojinin dünyanın sonunu getirmeyi hızlandırmak amacıyla kullanmak yerine küresel ısınmayı yavaşlatmak için kullanılması gerekir. Bu konuda medya çalışanlarına ve yöneticilerine büyük görev düştüğü görülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Ateş, A. K. (2017). Küresel Isınma . *National Geographic Kids*, 15.
2. Maslin, M. (2004). *Küresel Isınma*. Oxford: Dost Kitabevi.
3. Onay, Y. (2015). *Büyük Felaket Hızla Yaklaşıyor*. İstanbul: Yenyüzyıl.
4. Uçak, O. (2011). *Dünya'ya Yön Veren Yeni Mecra: İnternet*. İstanbul: Derin Yayınları.
5. Uçak, O. (2018). Aktör Ağ Kuramı Bağlamında Otomatik Gazetecilik ve Gelecekte Gazetecileri Bekleyen Sorunlar. O. Uçak içinde, *Dijital Medya ve Gazetecilik* (s. 293). İstanbul: Eğitim Yayınevi.

İnternet Kaynakları

6. Alver, F. (2014, Eylül 24). *Politika, Ekonomi ve Kitle Medyası Alanlarının Etkileşim Koordinatlarında, Doğanın ve Toplumsal Yaşam Alanlarının Yıkımına Karşı Direncin Ya Da Sessizliğin Yeniden Üreticisi Olarak Çevre*. Bilgesam: <http://www.bilgesam.org> adresinden alınmıştır
7. Araz, K. (2007, Mart 29). *Dünya Saati*. Ekim 7, 2018 tarihinde Dünya Doğayı Koruma Vakfı : <http://www.wwf.org.tr> adresinden alındı
8. Aykaç, B. (2018, Nisan 4). *Küresel İklim Değişikliğinin İnternet Haberlerinde Çerçevenmesi* . Dergi Park: www.dergipark.gov.tr adresinden alınmıştır
9. Baykan, B. G. (2009, Şubat 12). *2008'de Medyada Çevre*. DSpace Kurumsal Arşivi: <http://acikerisim.bahcesehir.edu.tr> adresinden alınmıştır
10. Çetin, Y. (2016, Mayıs 1). *Çevre Gazeteciliği*. İssuu: <https://issuu.com> adresinden alınmıştır
11. Ertürk, D. (2014, Aralık 17). *Çevre Haberciliği Felaket Haberciliği mi?* Gaia Dergi: <https://gaiadergi.com> adresinden alınmıştır
12. Eryılmaz, Ç. (2017, Mart 1). *Çevresel Medya İçeriklerinin İnşası: National Geographic Dergi İncelemesi*. Researchgate : <https://www.researchgate.net/> adresinden alınmıştır
13. Tufan, G. (2009, Şubat 2). *Çevre Nedir?* Çevre Mühendisliği Paylaşım ve İletişim Portalı: <http://www.cevremuhendisligi.org> adresinden alınmıştır

14. Yüceil, B. A. (2018, Mayıs 29). *Türkiye'de Ulusal Basında Çevre Haberciliği Üzerine Eleştirel Bir İnceleme*. Open Access Hacettepe:
<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr> adresinden alınmıştır